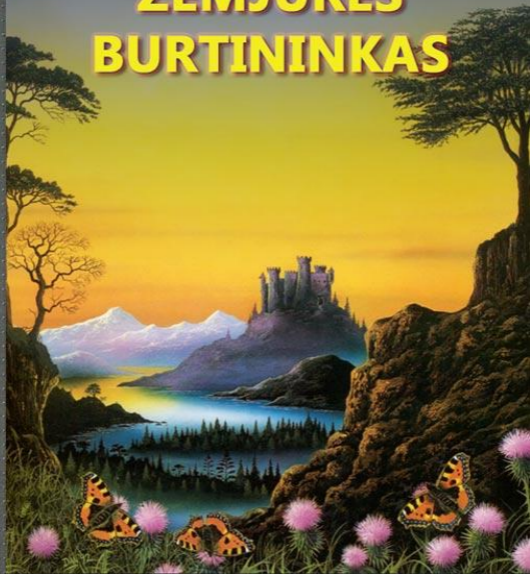

F

Ursula K. Le Guin

**ŽEMJÜRĒS
BURTININKAS**

Knygute.lt

Ursula K. Le Guin

ŽEMJŪRĒS BURTININKAS

Fantastinis romanas
ir apsakymas

Ursula K. Le Guin
A WIZARD OF EARTHSEA

Šiandien Gedas, pramintas
Paukštvanagiu, tapo drakonų
valdovu ir Archimagu. Bet
kitados jis buvo tik pradedantis
burtininkas, savo kelyje
privalėjęs nugalėti
daugiagalvius slibinus,
susikauti su galingiausiais
raganiais, įveikti senąją Žemės
magiją...

Iš anglų kalbos vertė
ANITA KAPOČIŪTĖ

Copyright © by Jack L. Chalker, 1989
New York, Bantam Books, 1977

Cover art Copyright © by Danny Flynn, 1994

Vertimas į lietuvių kalbą:

© leidykla "Eridanas", 2002

© leidykla Knygute.lt, 2017

Turinys

Žemjūrės burtininkas

Devyni gyvenimai

Žemjūrės burtininkas

Mano broliams Cliftonui, Tedui, Karlui

Žodis - tiktai tyloje

Šviesa - tiktai tamsoje

Gyvenimas - tik mirime

Ryškus vanago skrydis

Tuščiamo danguje

- Ea sutvėrimas

1. Kariai rūke

Gonto sala, visa - vienas didžiulis kalnas, savo viršūnę iškėlęs per mylią virš audringos Šiaurės Rytų jūros, - garsėjo burtininkais. Iš aukštybėse plytinčių slėnių, iš miestelių ar uostų, įsikūrusių tamsiose siaurose įlankose, nemaža gontiečių iškeliavo į Archipelago miestus, kur tarnauja valdovams magais ar burtininkais; kiti klajoja iš salos į salą po visą Žemjūrę, ieškodami nuotykių ir darydami stebuklus. Kaip manoma, garsiausias iš jų ir, be abejo, didžiausias keliautojas buvo žmogus, vadinamas Paukštvanagiu, kuris kadaise tapo ir drakonų tramdytoju, ir Archimagu. Apie jo gyvenimą porina "Gedo žygis" ir daugybė kitų

giesmių, bet čia mes ketiname papasakoti apie tuos laikus, kai jo dar nelydėjo šlovė, kai dar niekas neapdainuodavo jo žygių.

Jis gimė vienišame Dešimties Alksnių kaime-lyje, aukštai kalnuose plytinčio Šiaurinio slėnio pakraštyje. Žemiau kaimo iki pat jūros terasomis driekėsi arimai ir ganyklos, Aro upės vingiuose gūžėsi kiti miesteliai; tuo tarpu virš kaimo dunksojo tik miškingi šlaitai, o dar aukščiau - plikos uolos ir sniegas.

Kol buvo mažas, jį vadino Daniu - tik gyvybę ir tą vaikišką vardą jam tesuspėjo duoti motina - ji mirė, jam nesulaukus nė metų. Danio tėvas buvo kaimelio kalvis, niūrus, nekalbus žmogus, o šeši gerokai vyresni berniuko broliai vienas po kito jau buvo iškeliavę iš namų: tapo žemdirbiais ar jūrininkais, o kai kurie užsidirbdavo duonos kąsnį kalviaudami Šiaurinio slėnio miestuose - taigi švelniai rūpintis Daniu nebuvo kam. Jis augo laukinukas tarsi lankstus žolynas - buvo aukštas, vikrus berniūkštis, triukšmingas, išdidus nenuorama. Drauge su kitais kaimo vaikais jis ganydavo ožkas stačiuose šlaituose aukščiau upės ištakų, o kai jau pajėgė pūsti dumplės, tėvas pristatė jį prie darbo kalvėje, už triūsą atlygindamas tik niuksais ir rykštėmis. Tiesa, ir darbininkas Danis

buvo visai ne koks. Jis nuolat kažkur prašapdavo: nuklysdavo toli į miško tankumynus, plaukiodavo sraunaus, ledinio, kaip ir visos Gonto upės, Aro užtekiuose ar aštriomis uolų atbrailomis užsiropšdavo aukštai į kalną, kur nebeauga miškas - iš ten atsiverdavo bekraštis šiaurinis vandenynas, kuriame už Peregalo nebėra jokių salų.

Kaime gyveno mirusios berniuko motinos sesuo. Ji augino Danį, kol šis buvo dar kūdikis, bet, kai tik vaikas ūgtelėjo ir jau galėjo pasirūpinti savimi pats, paliko jį likimo valiai - moteriškė nestokojo savų darbų. Bet vieną gražią dieną, dar nemokytas, dar nieko neišmanantis apie šio pasaulio menus ir jėgas, septynmetis Danis išgirdo, kaip teta šūktelėjo kelis žodžius ožiui, užšokusiam ant šiaudinio trobelės stogo ir niekaip nenorinčiam nuo jo nusiropšti; vis dėlto šeiminkės riktelėta frazė privertė jį tučtuoju stryktelėti žemyn. Kitą dieną, Aukštutinio slėnio lankose ganydamas ilgavilnes ožkas, Danis šūktelėjo joms tą pačią frazę, nors ir nenutuokė nei kokie tai žodžiai, nei jų prasmės ar paskirties:

*Noth hierth malk man
hiolk han merth han!*

Jis garsiai riktelėjo tą frazę, ir ožkos akimoju

susibūrė aplink jį. Jos subėgo labai greitai, visos drauge, be garso. Ir įsispitrijo į jį tamsiais geltonų akių vyzdžiais.

Danis nusijuokė ir darsyk šūktelėjo frazę, suteikusią jam galios valdyti ožkas. Šios stumdydamosi susigrūdo dar glaudesniu ratu. Dabar jau Danis išsigando: jį baugino stori aštrūs ragai, keistos ožkų akys ir dar keistesnis tylumas. Jis pamėgino išsiveržti iš gyvulių būrio ir pasprukti. Tačiau ožkos nėmaž neiškrikdamos bėgo drauge su juo; galų gale taip visi drauge ir pardūmė į kaimą: banda glaudžiai susispietusių ožkų, tarsi jas kas būtų apjuosęs virve, o vidur jos - kūkčiojantis vaikas. Visi, kas gyvas, išpuolė iš namų, jie prapliupo plūsti ožkas ir šaipytis iš piemens. Atšlepsėjo ir Danio teta, tačiau jos juokas neėmė. Ji ištarė žodį ožkoms - ir tos, išvaduotos iš kerų, išsivaikštinėjo į šalis, ėmė mekenti ir skabyti jaunus ūglius.

- Eikš su manim, - paliepė Daniui teta.

Ji nusivedė berniuką savo pirkelėn, kur gyveno viena. Paprastai vaikų ji ten neįsileisdavo ir šie tos vietos prisibijojo. Pirkelė buvo žema ir tamsi, be langų, prakvipusi džiūstančiomis ant gegnių žolėmis: mėtomis, kmynais ir čiobreliais, kraujažolėmis, ajero šaknimis ir gvazdikėliais, bitkrėslėmis ir lauro lapais. Moteriš-

kė sukryžiuavusi kojas atsisėdo prie ugniakuro ir, skersakiuodama į vaiką pro nešukuotą juodą kaltūną, ėmėsi klausinėti: ką jis pasakęs ožkoms, ar žinojęs, ką ta frazė reiškia. Supratusi, kad Danis, nors ničnieko neišmanydamas, visgi sugebėjo apkerėti ožkas, priversti jas susirinkti ir sekti paskui jį, teta įspėjo jį turint įgimtos galios.

Kaip velionės sesers sūnus Danis jai visiškai nerūpėjo, bet dabar teta pažvelgė į jį jau visai kitu žvilgsniu. Pagyrusi jį, moteriškė pažadėjo išmokyti ir kitokių žodžių, kurie berniukui patiksią kur kas labiau: žodį, priversiantį sraigę iškišti galvą iš kiauto, vardą, kuriuo pašauktas sakalas atskries iš dangaus.

- Ak išmokyk, išmokyk mane tokių žodžių! - sušuko Danis; ožkų sukeltas išgąstis buvo jau išgaravęs, be to, gerokai ūpą pakėlė ir tetos pagyrimas.

Ragana jį perspėjo:

- Bet tu niekad neišplepėsi žodžio, kurio tave išmokysiu, kitiems vaikams.

- Prižadau.

Regėdama, kad jis nieko neišmano, bet degte dega noru sužinoti, teta nusišypsojo.

- Labai gerai. Bet tavo pažadą aš sutvirtinsiu.

Tavo liežuvis bus surakintas tol, kol aš jo neatrišiu, bet ir tada, kai jau galėsi kalbėti, tu nepajėgsi ištarti mano išmokytų žodžių, girdint pašaliniams. Mes privalome saugoti savojo meno paslaptis.

- Gerai, - sutiko berniukas. Jis visiškai netroško atskleisti paslapties žaidimų draugams - jam patiko žinoti ir daryti tai, ko jie nežino ir negali padaryti.

Jis sėdėjo nekrustelėdamas; tuo tarpu teta susirišo nešukuotus plaukus, sumazgė suknelės diržą ir, vėl atsisėdusi sukryžiuotomis kojomis, ėmė saujomis mesti į ugnį lapus; tirštas dūmas išsisklaidė trobelės tamsoje. Ragana ėmė giedoti. Protarpiais jos balsas pasikeisavo, suskambėdavo tai labai aukštomis, tai labai žemomis gaidomis, tarsi moteriškės lūpomis giedotų kažkas kitas. Giesmė vis liejosi ir liejosi, kol visai apdujęs berniukas ėmė nebesuvokti, snaudžia jis ar būdrauja, o greta jo tupėjo senas, juodas, niekad nelojantis raganos šuo paraudusiomis nuo dūmų akimis. Pagaliau teta kreipėsi į Danį jam nesuprantama kalba, liepė kartoti frazes bei žodžius, kol apžavai užvaldė jį ir privertė nutilti.

- Kalbėk! - paliepė ji, tikrindama kerus.

Kalbėti berniukas negalėjo, tačiau jis nusi-

juokė.

Tetą kiek nugąsdino jo jėga - tai buvo pats stipriausias iš visų jos žinomų užkeikimų, juo ji siekė ne tik užvaldyti Danio kalbą, bet ir prisi-rišti berniuką prie savęs, kad šis patarnautų jai buriant. Ir vis dėlto, nors užkeikimas jį paveikė, Danis nusijuokė. Ragana nepratarė nė žo-džio. Užliejo ugnį švairiu vandeniui, o kai išsi-sklaidė dūmai, davė vaikui atsigerti. Kai trobe-lė išsivėdino, o Danis atgavo žadą, teta pasa-kė jam tikrąjį sakalo vardą, kuriuo pašauktas paukštis turi atskristi.

Tai buvo pirmasis Danio žingsnis, žengtas tuo keliu, kuriuo jam lemta eiti visą gyvenimą - magijos keliu, keliu, kuriuo einant jam teks vaikytis šešėlį žemėje ir jūrose, nukeliauti iki pat mirties karalijos krantų, kur nebėra švie-sos. Tačiau žengiant pirmuosius žingsnius at-rodė, kad tasai kelias - lygus ir platus.

Kai įsitikino, kad tikroju vardu pašauktas laukinis sakalas atskrieja iš aukštumų vėjų ir smarkiai plakdamas sparnais klusniai nutupia ant riešo tarsi prijaukintas princo medžioklinis paukštis, Danis užsidegė sužinoti ir daugiau tokių vardų; nubėgęs pas tetą jis vis maldau-davo pasakyti jam tikruosius paukštvanagio, erelio žuvininko ar kilniojo erelio vardus. Sie-

kdamas nusipelnyti galią suteikiančių žodžių, berniukas uoliai vykdė visus raganos pavedimus ir dėjosi į galvą tai, ko ji mokė, nors netruko įsitikinti, kad anaip tol ne viską žinoti ar daryti - malonu. Gonte sakoma: "Silpnas kaip moters magija"; yra ir kitas posakis: "Piktas kaip moters magija". Dešimties Alksnių kaimo ragana nebuvo juodoji burtininkė, ji neišmanė aukštųjų menų, nepalaikė ryšių su Senosiomis Jėgomis; tačiau būdama paika tamsios tautos moterėlė, ji neretai naudodavo savo burtus neišmintingiems, o kartais - ir įtartiniems tikslams. Ji ničnieko nenutuokė apie Pusiausvyrą ir pasaulio sandarą, o kiekvienas tikras burtininkas privalo tai žinoti bei tam tarnauti, ir tai žinodamas jis niekad nenaudos užkeikimų be rimto reikalo. Kiekvienai situacijai ragana žinojo po burtažodį ir be paliovos audė apžavus. Didžioji jos meno dalis buvo visiškai niekai ir apgavystės, ji nemokėjo skirti tikrų burtažodžių nuo netikrų. Ragana žinojo nemaža prakėkimų; ko gero, jai lengviau sekdavosi įvartyti ligą nei išgydyti. Kaip ir kiekviena kaimo ragana, ji mokėjo virti meilės gėrimą, bet užkaisdavo ir bjauresnių viralų, tarnaujančių žmogaus goduliui ar neapykantai. Vis dėlto šitokius kerus nuo savo jaunojo mokinio ji slė-

pė ir kaip išmanydama stengėsi mokyti jį sąžiningų burtų.

Iš pradžių Danis vaikiškai mėgavosi magijos teikiama galia: jis džiaugdavosi galįs suvaldyti paukštį ar žvėrį. Beje, šis džiaugsmingas pojūtis lydės jį visą gyvenimą. Dažnai regėdami jį aukštumų ganyklose drauge su aplink sklandančiu išsikviestu paukščiu, kaimo vaikai praminė jį Paukštvanagiu; berniukui ši pravardė taip prilipo, kad jis naudojosi ja ir vėliau, jau suaugęs, kai tikrojo jo vardo niekas nežinojo.

Ragana nuolat šnekėdavo apie šlovę, turtus, valdžią ir įtaką žmonėms - apie visa tai, ką gali įgyti burtininkas, ir Danis kibo mokytis naudingesnių menų. Sekėsi jam puikiai. Ragana jį girdavo, kaimo vaikai ėmė prisibijoti, tad ir jis pats jau neabejojo netrukus tapsiąs didžiu žmogumi. Danis stropiai mokėsi: žodį po žodžio, užkeikimą po užkeikimo; kai jam sukako dvylika, berniukas mokėjo beveik tiek pat, kiek ir jo mokytoja: nedaug, bet pakankamai mažo kaimelio raganai ir daugiau nei pakankamai dvylikamečiui vaikui. Ji perdavė jam visas savo žinias apie vaistažoles bei gydymą, išmokė burtažodžių, skirtų atrasti pamestą daiktą, ką nors surišti, sutaisyti, atidaryti ar atskleisti paslaptį. Iš jos Danis išgirdo visas,

kiek ji mokėjo, senovines giesmes apie didžiuosius žygius, taip pat ir tuos Tikrosios Kalbos žodžius, kuriuos jai pačiai kadaise pasakė ją mokęs burtininkas. O visokiausių triukų, fokusų, burtažodžių iliuzijoms kurti Danis išmoko iš orų tvarkytojų bei fokusininkų, kurie klajodavo iš miestelio į miestelį po visą Šiaurinį Slėnį ir Rytinį Mišką. Kaip tik vienu iš tų paprastų užkeikimų vaikinai pirmąsyk įrodė išties esant apdovanotas milžiniška jėga.

Tais laikais klestėjo stipri Kargų Imperija. Kargai valdė keturias dideles salas tarp Šiaurinės ir Rytinės Sričių: Kare-go-Atą, Atuaną, Hur-at-Hurą ir Atninį. Kargai buvo laukinių tauta, jų kalba negimininga kitoms Archipelago ar sričių kalboms. Jie buvo baltaodžiai, šviesiaplaukiai ir karingi, jie mėgavosi plūstančiu krauju, jiems patiko liepsnojančių miestų kvapas. Prieš metus jie užpuolė Toriklį ir stiprią Toreveno salą; baisi jėga skriejo raudonburių laivų flotilėmis. Žinia apie negandą pasiekė šiaurės kraštus, tarp jų - ir Gontą, tačiau piratavimu užsiėmę Gonto valdovai maža tekreipė dėmesio į kitų kraštų nelaimes. Netrukus kargai užgrobė Spevio salą, apiplėšė ją ir nuniokojo, o gyventojus išsivarė vergijon - iki pat šiol ten riogso griuvėsiai....